

ПЕРЕДПЛАТА на „БУКОВИНУ“
 в Австро-Угорщині: на цілий рік 16 кор.,
 на пів року 8 кор., на чверть року
 4 кор., на місяць 1 кор. 50 сот.
 в Росії: на цілий рік 8 карбованців, на пів
 року 4 карб.
 в інших державах: на цілий рік 32 фр.,
 на пів року 16 фр.
**Передплата на „Буковину“ разом із
 тижневником „Руска Рада“**
 на цілий рік 18 кор. (вкл. 9 рублів або 34 фр.)
 а на пів року 9 кор., вкл. 4-50 р., або 17 фр.
 Поодинокі числа 10 сотиків.

БУКОВИНА

Виходить кожної середи, п'ятниці і неділі.

Редакція, адмінстр. і експедиція
 „Буковини“
 в Чернівцях ул. Петровича ч. 2.
 Ч. телефону 176.
 Адрес для телегр.: „Буковина — Чернівці“.
Оголошення приймає ся по 20 сот. від
 стрічки. „Надіслане“ по 40 сот. від стрічки.
 При частійших замовленнях відповідний рабат.
 Реклямації неопечатані вільні від порта.
 Рукописи звертає редакція лише за попе-
 реднім вастереженням і валученем належи-
 тости почтової. ~~~~~
 В справах редакційних можна устно по-
 ровумівати ся що дня від 9—10 рано і 2—3
 по пол. крім неділя і свят. ~~~~~

З Ради державної.

Друге читане бюджетової провізорії.

По відчитаню справозданя п. Хіарія промовив п. Кльофач. Зразу говорив по чеськи, описав по німецьки. Він обговорював престольну бесіду і бесіду президента міністрів. Мимо красних слів відносини в Чехії не є ліпші. Особливо невиносимі є відносини в управі судівництва, а центральні власти є переняті німецьким духом. Тому Чехи не мають довіри до правительства. П. Маєр виступає проти соціалістів, котрих правительство підпирало при останніх виборах, заявляє ся за удержаннем полудневої залізничі а вкінці виступає проти жадань Мадярів і висказує Хорватам симпатію. П. Крек заявляє ся за рівноуправленем всіх народностей і виступає проти гегемонії Німців.

Президент міністрів бар. Бен обговорював передусім правительственну програму. Правительство хоче бути правительством праці і старає ся зближити ся до полагоди ще многих нерішених справ спільного народного житя. Перед перепонами в тих справах правительство не хоче ховати ся в гушавині предложень, але хоче заглянути їм прямо в очи. Національна справа в практиці розпадає ся на тисячі поодиноких завдань, котрі треба безпороволочно розсудити і упорядити. В тій роботі правительству мусить бути робітником-провідником. До сеї мети ведуть обняті програмою правительственні предложення. Вправді не належать вони до національних справ, але впливають на їх уклад. Утворене окружних властей — се новість, на котрій буде оперта будуча реформа автономічної адміністрації. Приспівено праці в цілі управилненя і скороченя інстанцій так, що в осени буде можна сю справу законно позагодити. Політичні справи годі трактувати окремо від соціальних. Під теперішню пору найважнішим соціально-політичним завданням є розширене обезпеченя робітників, обезпечене на старість і на случай нездібности до праці. Ст квестів є нерозривні і творять спільну основу до студій. Треба і над тим призадуматися, о скільки має ся розширити обезпечене на старість також і на ті верстви, що самостійно працюють. Президент міністрів згадав описав про заходи в цілі соціального, господарского й політичного піднесеня Далматії, Побрержа й Тиролю і обговорював справу австрійско-угорської угоди. Оба правительства придержували ся гадки заключити комплетну угоду, о скільки лише можна, постівну і управилнати всі справи, які дотепер між обома частями монархії не були ще порішені. Та заключене такої угоди поза 1917 р. стрівнулось з перепонами, через котрі заходи обох правительств заключити комплетну угоду полишилось поки-що безспішними. З огляду на те буде імовірно заключена угода на 10 років. Угода та обійме всі головні справи. Коли б і не прийшло до такої угоди — бо треба відмітити, що в дуже важних справах оба правительства ще до тепер не змогли порозуміти ся — то всеж таки оба правительства будуть могли її предложити і заступати. Щодо змісту угоди президент міністрів не може дати близших поясненя. Одно є певне, що сям разом не заплатимо аматорської ціни за угоду. Коли би переговори розбили ся — чого вирочім президент міністрів не надіє ся, — то правительство не згодить ся на просте продовжене обовязуючих до 1907 р. постанов, але стоїти ме за їх управилннем, згідним з нашими інтересами. Супроти такої евентуальности правительством дораджувало би політику вільної, але кріпкої руки. — Цілі суспільної політики і організація не може бути иньша, як горожанська. Та політика не є за виключенем ніякої суспільної класи, але й не є політикою лише одной класи. Тим самим правительством пояснено своє становище до соціальної демократії. Правительством не згодить ся з її економічними поглядами і цілями, але практичні її жаданя буде так само трактувати, як жаданя иньших сторонництв. На місци програми соціальної демократії мусить стати соціально-політична програма, а коли соціална демократія схоже також стати на тім ґрунті, то сього ніхто не може їй заборонити. Австрія не є краєм політичної більшости; сторонництва взаємно не виключають ся. І правительством і партії мусить творити більшости праці, більшости покликани до полагоди даних справ. Правительством й сторонництва мусять думати ся в підприємства і взяти в акорд політично-господарску і соціально-господарску роботу. Тому правительством не може постійно ввязати ся з якимсь сторонництвом. Моїм сторонництвом — говорив президент міністрів — є держава і звязаний

з нею інтерес всіх. Тому проти еґотаму сторонництва мусить поставити еґотам держави. Мусимо згуртувати ся до творчої роботи для добра держави, бо небавом порішити ся питане, чи колись полишимось в кутяку, з політичних і господарських зглядів зовеїм відокремленім, чи ступати-мемо широким шляхом разом з рештою світа. З уваги нате президент міністрів просить, щоби палата прийняла бюджетову провізорію. (Оплески).

П. Стапінський говорив зразу по польски. Його сторонництво, вступаючи до палати, думало, що цілий політичний напрям буде змінений. Однак гнет народу до тепер не устає і се вигане людей з рідного краю. Коли правительством не узгляднить наших домагаєнь і не вплине на зміну теперішнього стану, то „ми самі зробимо лад“. Далше говорять бесідник по німецьки. Поведене правительственних, адміністраційних і судових органів супроти сільского люду в Галичині є обурююче. Органи правительства не є органами правного ладу, але органами неладу й безправства. То не оборонці люду, але радше його вороги, котрі поставили собі метою люду зруйнувати! (Слухайте! Слухайте!) В Галичині не існує горожанська рівність і законами заґварантований правний стан; там панує всемогуча самоволя! (Пригакувала!). Сотки мешканців того краю переслідує ся за те, що хотіли задержати свою землю. О сям можна перекопати ся з правительственних актів в старостах і намісництві. З тих-же актів можна перекопати ся, що половину начальників громад старости, не оглядаючись на громадску ординацію, громадам накиннули. Бесідник вказує на один случай, в котрім начальник громади при помочи старости урядує ще від 1905 р. хоч час його урядованя минув і хоч той начальник при пізнійших виборах завсїгда перепадав. (Слухайте!) Підчас виборів староста зовсім не оглядали ся на закони, скоро лиш ходило о правительственна кандидата. Сотки хлопів замикано неправдою до арешту. Цілю сих насильств було придавати волю народу. Перед тим можна було найти справедливості в судах, однак послідними часами стали ся вони прибіжищем агітації. Таке поведене правительства супроти народа є головною причиною нужди і загального огірчення проти правительства. Галичина слава з своєї нужди мимо поступової поправки рільництва й мимо того, що галичці емігранти присилають до Галичини річно 40 мільонів. І з року на рік матеріяльне положене людности погіршує ся. Як так далше піде, то руїна селяньского стану є неминуча. Правительством повинно занехати борбу, яку веде з людом, а яка сей люд і морально і матеріяльно руїнує. Правительством повинно перестати нехтувати закони, бо з того виходить анархія, а та затроже публичне жите. Реформа виборчого права до сойму давала нам надію, що вдасть ся в соймі зломити правительством і сотворити контролю. Та міністер внутрішних справ дав нам зрозуміти, що і в тім напрямі не можемо нічого надіятися. Міністер фінансів сказав, що в Галичині все в порядку. Най Бог боронить від такого порядку! Що значать гарні програми в пресовних бесідах, яку вартість мати-муть ухвалені закони, скоро в Галичині закони не є для людности обовязуючою нормою. (Оплески). Доки тревати-ме борба, накинена людности правительственними органами, доки далше жити-ме галичца штука правдіня, доти не можна мати до правительства довіри і тому сторонництво бесідника буде голосувати проти бюджетової провізорії. (Оплески).

П. Гломбінський говорив о солідарности Польского Коло, котре вийшло з борби відроджене й здемократизоване (?). Поляки не відказують нікому індивідуального розвою, отже не відказують його і Русинам (?), але мусять жадати сього самого і для себе на Шлеску і Буковині. Польске Коло жадає реформи регуляміну палати (п. Диямайд: „lex Urbanski“) і переданя краєвим соймам значної часті справ, котрі там належать. Постулат національної автономії вважає бесідник блудним огнем. (Оплески Русинів і соціалістів: „Ою!“) Звертаючись до п. Стапінського заявляє бесідник, що Польске Коло є за тим, щоби розсліджувано всі закони, зроблені судівництву і адміністрації і щоби палаті предложено докладний звіт. (П. Окумевский: „То облуда!“ П. Гломбінський: „У вас есо облуда!“ Русини і соціалісти перебивають бесідникови). Заповіджена правительством реформа повинна обняти й иньші галузи адміністрації, головню державні жєлїзничі. Рівночасно треба би видати службову праґматуку. Що до соціальних реформ відмічає бесідник, що головню занятися треба справою обезпеченя робучих клас. — Теперішня дорожня не має основи в міжнародній конюктурі ціні. Бесідник надіє

ся, що держава більше, чим до тепер, буде підпирати галичкий промисл. На дорожню впливає також податкова система, котра здержує промисл в самім зароді і викликає нужду через дорожню помешканя. Вкінці заявляє бесідник, що його сторонництво голосувати ме за бюджетовою провізорією, щоби тим способом дати державі „minimum“ екзистенції.

На тім обради перервано. На слїдуючім засіданю промовляв пос. Гормузакі. Він жалує ся на поступоване міністерства скарбу, яке наказало черновецькій дирекції скарбу задержати припадаючі для краю надвишки з податків особових і від горівки, тому що край від якогось часу не вкладає свою належитість для краєвого шкільного фонду. Отже при сям поступованю розходить ся о севестроване краю. Посол Гормузакі вказав на те, що хоть міністерство має на се право, то все таки не годить ся фантувати край. Правда, край може затягненем непокрытого довгу здобути ся на гроші, однак не личить контрагувати сю позичку поза краєм, тому що Буковина має власний краєвий банк. Однак банк краєвий находить ся хвилено в стаґнації. Посол Гормузакі обговорив при тій нагоді і питане нової будівлі для черновецького університету, далше державно-правне застережене Русинів, яке ніби то не стоїть в ніякій звязі з Буковиною.

Посол Кость Левицкий звернув увагу на пропасть між словами правительства а ділами от хочби в справі реформи виборчої до соймів. Бесідник обговорив відтак положене Русинів в Галичині і ще раз зібрав всі найважніші постулати Русинів, від сповнення яких залежить поступоване укр. клубу.

Офіціальний комунікат з українського клубу.

На засіданю українського клубу дня 17. с. м., котре тревало від пів до 5. до 8. години вечером, проводив голова посол Романчук.

Посол о. Давидяк, голова секції для справ конфесійних, закомунікував про свої заходи в справі підвищеня неспий для вдів і сиріт по священниках. В міністерстві просьвіти і віроісповідань заявлено о. Давидякови, що пенсії для вдів і сиріт по священниках будуть підвищені о 50 проц., але що сю справу міністерство просьвіти переслало до заопіюваня міністерству скарбу. З другої сторони заявив міністер Коритовский, що міністерство скарбу відносить ся до справи прихильно.

Посол Омишкевич, підпертий п. Романчуком, ставить внесенє на установлене петиційної комісії для полагоджуваня листів і просьб, які приходять під адресу клубу.

Внесенє прийнято і вибрано до тої комісії послів: Лукашевича, Омишкевича, Семаку, д-ра Стахуру, д-ра Трильовского, і о. Фоліса. При тім завважає ся однак, що в першій мірі мають дотачні справи приділювати ся тим послам, з чїх виборчих округів письма надходять.

Посол Романчук зрєферував відтак перебіг конференції годов клубів про бюджетову дебат. (З наших послів будуть промовляти др. К. Левицкий і др. Трильовский).

Опісля порушено справу поданої „Галичан-ом“ неправдивої вістки, немов то др. Марков своїм впливом виставив ся о відпустку на живна для жовнірів. Зрєдагованє спростованя повірено пос. Куриловчєви.

Прийшло до вибору членів парламентарних комісій, призначених „Українському клубу“. В сій справі порозуміли ся „Український клуб“ з клубом сіоністів і з послом Брайтєром.

До економічної комісії визначено пп. д-ра К. Левіцкого, д-ра Окумевского і д-ра Малєра; до комісії аграрної д-ра Бачиньского, Омишкевича і Войнаровского; до залізничної д-ра Короли, д-ра Е. Левицкого і Василька; до військової д-ра Колєссу, д-ра Петрушевича і д-ра Лагодиньского; до промислової Лукашевича, Петрицкого і д-ра Габля; до комісії скарбових належитостей д-ра К. Левицкого і Штанда; до комісії правової д-ра Е. Левицкого і Брайтєра; до комісії для судейских справ д-ра Трильовского і Куриловчєви; до конституційної д-ра Олесницького і д-ра Дайєвського; до ювілейної Василька і Цєглиньского.

Вкінці порушив п. Романчук справу вносєнь і інтерпєляцій, ввязуючи на те, що вносєня й інтерпєляції повинні бути обговорювані у відповідних секциях.

Внесенє послів д-ра Євєна Левицкого, д-ра Короля і д-ра Лагодиньского і гов. про введєне однорічного, згл. дворічного часу чинної служби в сталім війску.

До найбільших тягарів мілітаризму в Австрії належить безперечно трирічний час чинної військової служби, котрого доси, не зважаючи на безчисленні та що-раз голосніші жалоби людности не усунуто.

Також у сій високій палаті поставлено в двох останніх сесіях кілька внесень, що мали на меті усунути трилітнього часу служби або без виїмку або під деякими умовинами; однак всі ті внесення остали без успіху, хоч податкові тягарі на військві цілі тимчасом зросли майже о половину.

А такі ані з мілітарного ані з суспільного погляду не можна оправдати трилітнього часу служби.

З мілітарного погляду тому, що виховуюча праця, до якої стремить військова служба, вичерпується вже в одному році. Пересічно дістає обов'язаний до служби вже в одному році, найбільше ж у двох роках ристарчаюче образование; а хто в сих двох роках виявився нездатним, тому певно й третій рік не допоможе. За те загал обов'язаних до служби відчуває другий та третій рік служби як важку кару, котра являєть ся тим більше діймаючою, що зовсім невинно постигає як-раз найліпших молодих сил доводять не раз до повного занепаду господарства.

Із соціального погляду є другий, згл. третій рік служби важкою шкодою для загалу людности. Трирічний час служби відриває що найздібніші до праці молоді сили від культурної й господарської діяльності, а на тім терпить не тільки цілий народ, а й одиниці, котрих інтереси часто зводять ся нінащо. З'особна можна се сказати про селян, бо у них трирічний брак найліпших молодих сил доводить не раз до повного занепаду господарства.

Вкінці треба розважити й те, що на основі об'язуючих постанов т. зв. інтелігенція має багато привілеїв і вигод що-до часу служби, широкі ж круги народа відчувають в тім ярку несправедливість, — що певно не лежить в інтересі держави.

Особливо у східній Галичині обхопило руску людність глибоке огірчене, а його причину треба глядати в тім, що в тім нещаснім краю ц. к. військо віддано на службу пануючій польській кліці та надуживано до політичних цілей майже при всіх виборах і при великім страйковім; руху руского мужицтва в 1902 році, тому лежить в інтересі держави бодай в часті ослабити се огірчене серед народа на східних границях держави знесенем трирічного часу служби.

З уваги на всі наведені вище обставини подаємо отсе внесення:

Висока Палата зволить постановити:

„Взиваєть ся Високе Правительство, щоби час чинної служби в ц. к. війську як найскорше, в кождім разі перед набором ректура на 1908 рік, означило на оден рік, а найвище на два роки“.

Відень, 5. липня 1907. (Підписи).

*

Клуб ческий властиво вже розбив ся. Причиною сего має бути ріжниця поглядів в kwestії голосованя над бюджетом. Проти молодочехів з Чехії виступили молодочехи з Морави і аграрії. Правдоподібно молодочехи і клерикали зв'язуть ся в оден клуб, а другі фракції з'організують ся окремо.

На останнім засіданю палати послів з'явились спеціальні урядники для записуваня промов ческих, польських і українських.

Від „Кола польського“ буде ще промовати при другім читаню бюджету пос. Козловский а від „українського клубу“ заговорить ще правдоподібно і др. К. Трильовский.

УГОРСКА РУСЬ.

Глибоким сном всенда наша Угорська Русь. Змаляризоване капанство так твердо по руски заопікувалось сею країною, що тепер не чуємо відси майже ніякого живого гомону. Колясь — це навіть перед десятиками літ, — в перших часах нашого національного пробудженя в Австрії, — Угорська Русь жила своїм життям, а нині замовкла під обухом мадарської добної і капанської мертвеччини. Драгоманов і його молодші товариші бажали оживити її, але робота їх в тім напрямі була цілком доривочна. В останніх літах одні здаєть ся львівські товаришами і їм, здаєть ся, завдячити треба, що пр. в часі голодованя наших студентів у львівській в'язниці появилсь в наших часописах п'єсьмо від угорско-русских теодьогів, в котрім навіть згадано було імя Богдана Зеновія, гетьмана війск запорожских...

Недавно заговорив про угорську Русь (о якій повинні пам'ятати і наші послы у Відні) волоский дневник, видаваний на Угорщині, п. з. „Lipta“. Ось що між иньшим пише ся часопись:

„Дневникарство доси занебудувало писати про угорских Русинів, позаяк привикло вважати тамошнє руске населєне, числом около мільона, майже запропащеним. Справді мольох мадарської загорілості ликнув уже більшу частину сего народу, а мадарцєне поступає і дальше широкими розмірами вперед. А все-ж таки є ще руский нарід в Угорщині доволі численний, щоби успішно оперти ся грізній погібелі.

Однак в останніх десятилітх нічого не зроблено, щоби зломити осоружнє мадарське ярмо, нічого, щоби собі присвоїти культуру своїх австрійских побратимців, і взагалі нічого, щоби дивинути ся до якогось ступня культури. Викликанє штучно мадар-

скими гнобителями сповєвіряне рускої мови виставило угорских Русинів на цікавите винародовленє.

В часі абсолютизму ще, коли в сторонах заселєних Русинами був великий руский народолюбець Добрянский*) губернатором, намагав ся сей з горячою любовю свому народови відданий і сумним положєнем своєї завмираючої народности до найбільшої рішучости спонуканий муж, зломити столітми триваюче обумиране свого народу а его намаганя, як здавало ся, осягнули деякі успіхи. Але з занепадом абсолютизму занепали також його змаганя. Мадарські гнобителі, в своїй зухвалій нетерпимости, зміли собі приєднати найважнійший чинник в житю народу, руске духовєнство.

Держава зуміла приманити тих сьвященників, котрі забули на свою честь і запродали найсвятіші права свого народу, тих сьвященників, що якраз покликани піддержувати і скріпляти народну сьвідомість і все робити, щоби нарід побирав спасєну науку віри у своїй матерній мові. Від владки аж до останнього церковного півця трудить ся весь клір дозволенями і недозволеними способами з найогидливішою безглядєстю около мадарцєня руского народу і докладає всіх заходів, щоби його вичеркнути з історії народів. Теперішній єпископ,**) котрий своєю часу, як був ще ректором ужгородської семінарії, грав ролю великороса, забуває у своїй несумлінности, що він перед Божим престолом вічної справедливости буде відповідати за свою паству і проявляє злочинну поквалність, щоби сповнити службу ідолови „Мадарщини“.

Одиноке огнище рускої культури в Угорщині, гімназія в Ужгороді, видана державою.***) Викладною мовою в духовій семінарії є мадарська, учительских семінарий руских зовсім нема; але затє дбає мадарська держава і ушасявляє нарід мадарскими учителями, щоби они вичули Русинів мадарської „державної мови“. Сьвященники, котрі деволи насупроти свого народа радо величають ся „Великоросами, русскими“, приймають тайно державою для затуманюваня народу системізовані високі дотації. Учителі забувають на своє взнесєне призначєне і лєдві посїдають ся з одушевленя „великою ідеєю“ мадарської пропаганди, а тимчасом нещасний нарід пропадає в найглибшій темряві.

Третім важним чинником для винародовленя сего інтелігентного народу є его убожество. То, що ще сей нарід посїдає з землі, забирають йому жидівські переселєнці з Галичини найнесумліннішою лихою так, що незвичайно лихим матеріальним положєнем руского народу була принєволена держава заняти ся і оснєвати т. зв. Ruthen actio, щоби ослабити страшний вплив сих цявок. Але завдяки видивам Польського і подібних кругів діяльність сего товариства зовсім занепадала.

Темнота і велике убожество довели до того, що нарід покидає громадні свої рідні ниви, котрі не приносять йому вже нічого окрім нужди і глядять нової батьківщини за морем.

Але від якогось часу заносить ся на ліпше. Деякі молодці, одушевлені горячою любовю для нещасного народу, зуміли розбудити лагідний рух і спонукали иньші живля охочі до роботи, протидіяти веденій раг форсе гнобителями мадаризації. Будучина і честь сего народу спочиває в руках сих молодих людей. Поки що маєть успіхи сих людей, позаяк власті роблять їм нечувані перепони, почавши від міністра-президента аж до податкового езекутора, від духовєнства і учительства, як і від підлих земляників, а ті перепони можуть ударємнати змаганя сих мєлодих людей.

Про їх діяльність мало ще говорять в Угорщині, бо якби лише помічено сю роботу, то сим людям довелась би доля мученича всіх вірних синів народу. Так чимало пересїдованє гнобителів втерпів профєсор богословія Гебе, визначний публіцист, сьвященник і редактор періодичної церковної часописи „Листок“ Фенцик і Жаткович. Сей останній утік з краю і є тепер редактором великої часописи в Америці „Американський Лист“.

Сей рух піддержують їх братя з Галичини і вертаючі з Америки переселєнці, а не треба забувати і 12 волоських богословів, котрі також своєю лєнту дали до спасєня угорских Русинів і їм вказали дорогу до подвиженя“.

Автор кінчить сю статю словами надії на ліпші часи.

Бєсїда пос. д-ра Олесницького,

виголошена на засіданю палати послів дня 9. липня 1907 при дєдатї над бюджетовою провізорією.

(Дальше).

Наші національні жаданя відносять ся, як я вже сказав, передовсім до шкільництва. Тут домагаємо ся подїлу галицької краєвої ради шкільної на руску і польську, а бодай утворєня автономної рускої секції і ви-

*) На нещастє однак Угорської Русі Адольф Іванович Добрянский, від часу побуту російских війск в Угорщині (1848—49) посєбляв там єдинительний ідеї Погодиньскій і тим довів руску інтелігенцію до гордованя рускою мовою яко хлопською, мало образованою, так що она чєпила ся спершу москвошцини а відтак перейшла до мадарщини. — „Руслан“.

**) Фірцак.

**) Школи в рускій області Угорщини були віроєповідні і удержувани громадами, і мали викладну мову руску. Тепер правительствє перєміняє їх на державні і впроваджує мадарську мову. — „Руслан“.

зволєня нашого шкільництва від польського шовієстичного впливу.

Дальше відомо річ, що весь наш народ сильно бажєє заложєня рускої академії, уральсько-русского університету у Львові, а бажанє се є цілком оправданє. (Живі притакуючє). Є се не лише національне але й чисто культурнє домаганє, а до його заспокоєня є вже всі потрібні услїва. В університетській справі зложили тут мої товариші окреме внесенє разом з основними мотивами. Я укажу тут лише, що се домаганє вповні опирає ся на § 19-тім основного закону о загальних правах державних громадян, а крім того оправданє є також фактичним станом річий. Маємо в Галичині п'ять, а в Буковині дві рускі гімназії; з них, а також з польських гімназій, рікрічно виходить кількєсот руских студентів до університету. Сього року маємо у львівскім університеті 956 руских студентів, а в иньших академіях австрійских около 500. Маємо також профєсорів і доцентів в Австрії і поза її межами стілько, що вже й нині можна би ними обєадити всі катєдри нового університету. Отже є всі услїва, потрібні до заложєня університету. Тепер приходить черга на правительствє; його невідєртним обов'язком є зробити все, щоби заспокоїти сю оправдану і доказану потребу нашого народу. Заспокоєнє сього бажаня не суперєчить нічим, ані навіть польським інтерєсам. Хоч ми до теперішнього львівского університету могли би мати незаперечєне право, бо він правно, а навіть фактично не є чисто польський, тільки утраквієстичний: то ми не хочемо з тим нашим правом виступати, коли тільки дістанемо чисто руский університет. Таким чином заспокоєнє сього бажаня вийде на пожиток не лиш Русинам, але й Полякам. (Шотакуючє).

Дальші наші національні жаданя відносять ся до урядового язика галицьких і буковинських державних урядів. Ся справа, так дуже важна для кожного народу, доси у нас не поладнана. Для Галичини видано в р. 1869 розпорядженє, котрим у всіх урядах цілого краю заведено польську урядову мову. Те розпорядженє є в ріжкій суперєчности з постановою § 19 ого основного закону державного і не згоджує ся також з дійсним станом річий. Ми, Русини, на нашій землі, де живемо в так переважуючим числї, ніколи не можемо зрєчи ся права до рускої урядової мови і укладаємо від правительства поладнаня сєї справи законом, що має установити спосіб виконаня § 19 ого основного закону державного.

Не ліпше має ся річ також на Буковині. Там жадєн урядник не є обов'язаний знати руску мову в слові і п'єсьмі. В судах є багато судіїв, що не розуміють сторін. Судейські вирокі не від судіїв залежать, а від протоколянта, котрий зізнаня сьвідків і сторін по свому толкує. Нема там руских написів і друків, а навіть картки до голосованя при остатних виборах були лише німецькі.

Сього лихови треба зарадити. В сій справі треба засадничо поступати. Коли основні закони державні мають бути для всіх громадян держави, то треба видати язиковий закон для цілої держави, для всіх країв і для всіх народів. Сього жадємо від нового парламенту.

Нова палата послів має ще дальші важні задачі: поглибити закони, котрі забезпєчують державним громадам права і свободи; скріпити законну поруку тих прав і свобод та все, що протворічить тим правам, усторонити; словом, теперішню конституцію піддати основній і духови часу відповідній ревізії. (Живі притакуючє і оалєски).

Від нової палати домагаємось перетворєня держави в державу права і свободи, в державу, що має бути для народів спокійною вітчизною, а не визницєю. Для того треба все ухилити, що визначає ся противними конституції змаганями. Треба знести всі закони і розпорядженя, котрі нарушають і обмежують громадянську свободу і повагу.

На жаль є в Австрії ще багато законів і розпоряджень, виконуваних лише тогдї, коли кому подобєє ся, так, що їх виконуванє залежить тільки від самоволї властей. Сюди належить передовсім ославленє розпорядженє з 20. цвітня 1854 р., т. зв. „Prügelpatent“ або, як у нас в Галичині кажуть, навчуковий патент, що завів в Австрії поліційнє судівництво. І се судівництво є в Австрії доси в уживаню, хоч основний закон державний постановляє, що нікому не можна відказати законного суду, хоч врєштї карній закон з р. 1852 обіймає всякі можливі каргідні чинки. Таким чином те розпорядженє є на людей, так невинних, що жадного карного параграфу не можна до них приложити (сьміє), а таки випадає їх укарати; а визначає ся він тим, що можна його привласти завсїгди і до кожного. На підставі того розпорядженя карає ся у нас в Галичині що року сотки і тисячі невинних громадян. На підставі того розпорядженя розпочато від трьох літ цілком неправну нагінку на гімнастичні товариства „Січє“ і у великій часті нашого краю заведено формальний стан облоги. Дотичні випадки відомі високій палаті з численних інтерпєляцій руских послів, вноєнених в остатній сєсії.

Сюди належить дальше губерніальнє розпорядженє з д. 21. мая 1833 ч. 3664/Прєз., котрим заборєно грошеві складки без дозволу власті. Наведу тут кілька цікавих випадків, як виконують у нас те розпорядженє поліційні власті. І так староство в Підгайцях засудило д. 7. мая 1906 р. ч. 12.028 трьох селян, Федя Загородного, Івана Білика і Николу Конику, кожного на 50 К карн за те, що зібрали 10 кг. і кілька мисок ячєню і кукурудзи для родини одного судово засудженого сєлянина. Староство в Мостисках

наложило на підставі того розпорядження на Івана Возняка і Михайла Савидкого з Підлісок по 40 К карі за те, що на однім вічу, уладженім в справі виборчої реформи, зібрали 1-20 К на телеграму до президента міністрів. Староство в Бучачі наложило на Івана Лядика, Івана Стеваншиного і Стефана Смирка по 100 К карі за те, що вони зібрали кілька корон на дорогу для вибраних відпоручників на віче, скликане до Львова.

Я навів тут лише кілька випадків для прикладу, але є їх дуже багато і вони характеризують цілу систему, як то галіцка адміністрація переслідує і давить всякий рух, звернений проти верховодячого польського стороництва. Використує вона навіть такі постанови, як пр. губерніяльне розпоряджене з д. 29. мая 1827 ч. 32.382 про уладжуване танців з музикою. І так староство в Товмачі засудило старшину руского гімнастичного товариства на 20 корон, а двоє виділових, що зухвало і небезпечно танцювали (сміх), та скрипкаря (сміх), що небезпечно грав, кожного на 10 корон. (Ш. Еленбоген: Чи то була заграична скрипка?) Ні, скрипка була краєва. Цікавий то причиною до реформи карного закону: в Галичині можна допустити ся каригідного вчинку також танцем і грою на скрипці.

Через те, що є в Австрії незгідні з конституцією законні постанови, котрі можна самовільно виконувати, коли хто хоче і против кого хоче, виходить цілковита непереність права. Про ту непереність читав я недавно вистроумну замітку, що вона належить до австрійського виховання. Всякий має відчувати над собою грізбу, що вже постарано ся о те, щоб його завжди можна показати, коли тільки він не сподобає ся кому. Кажуть, що се належить до виховання австрійського характеру (сміх), до державних засад старої Австрії. Тим більше є се важна задача сеї високої палати, що вийшла з цілком інших, нових течій, всіма способами подбати, щоб ті давні державні засади уярявано.

(Конець буде.)

Вісти з наддніпрянської України.

Українці перед виборами до третьої думи.

В 151. ч. „Ради“ читаємо: Наближають ся вибори до третьої державної Думи. Хоч новий виборчий закон і зменшив шанси поступових елементів, хоч сучасні обставини і не дають майже ніякої змоги для більш-менш докладної критики уряду та для перед-виборчої агітації, та все-ж таки майже всі поступові партії в Росії зваго готують ся до виборчої кампанії: провадять ся, хоч в невеличких розмірах, агітація серед виборців, намічають кандидатів, обмірковують усаякі питання, звязані з виборами і т. п. Як же стоїть справа у нас, Українців? Як до першої так і до другої Думи Україна посилала більш, як по сотні послів, але хіба то були українські послі? Ні, то були російські кадети, ес-деки, ес-ери, трудовики, ес-еси, — що вгодно, тільки не Українці. Правда, опинившись в Думі, де-яка частина послів, з території України заснувала „Українську Громаду“. Але хіба до сеї Громади приставало стільки послів, скільки повинен би був мати український народ? Ні „Українська Громада“ в другій Думі складала ся з 42 послів, в той час, як Україна посилала до Думи більш як 100 послів. Де-ж решта? Вони знов — такі поприставали до всяких російських гуртів, тільки не до „Української Громади“.

А ті, що були в „Українській Громаді“, хіба їх уповноважували на се їх виборці? Хіба під час виборів не заховували вони своїх українських почуванів десь глибоко, щоб потім при зручній нагоді виявити їх, а при незручній — не показувати? Хіба члени „Української Громади“ під час виборів проходили, як Українці, а не як кадети, ес-деки, ес-ери etc.? Хіба виборці, подаючи свої голоси за Сайка, чи за Хвоста, чи за Довгополова знали, що сї самі Хвіст, Сайко, Довгополов — Українці? Хіба виборці знали, що їхні обранці стоїть муть власне за автономію України, українські національні школи, а не за централізовану Росію, не за російську школу? Ні, ні й ні! Цілком випадково трапилось так, що частина українських, в територіальнім розумінні свого слова, послів були, як згодом стали свідомими Українцями, але сього випадку могло й не бути, й тоді про потребу 30 мільйонного українського народу ніхто й не згадав би з думскої трибуни.

Тепер ми на передодні третьої Думи. Невже-ж ми, Українці прогавимо й сю Думу, як прогавили перші дві? Невже ми не скористуємо ся гірким досвідом минулого та, склавши „безсилі руки на порожніх грудях“, чекатимем, що якось воно само за нас зробить ся? Невже ми не скористуєм ся й сією — третьою, виборчою кампанією для того, щоб популяризувати наші національні гасла? Невже ми допустимо до того, щоб польські пани репрезентували в третій Державній Думі інтереси українського народу? Невже...

Ні, сього не повинно бути. Не повинно й не може бути, щоб ми нічого не забули й нічому не навчилися. Правда, обставини тепер нам не сприяють навіть так, як під час виборів до перших двох Дум. Але становище тепер всеім не таке вже лихе, щоб нічого не можна було зробити на користь нашої справи, де-що безперечно можна зробити. Маємо й реальні засоби до того. У нас є свої політичні партії, що щиро бажають працювати на користь рідного краю. Не час тепер сперечатися ся, яка з сих партій ширіша, яка

красша, важне одно: всі вони стоїть на точці погляду окремішности українського народу, всі вони визнають постулат автономії України, всі вони різними шляхами прямують до одної мети: до подішення політичного, економічного та національного становища українського народу. Де які з сих партій користують ся впливом і серед заможних верств українського громадянства, себ то серед тих верств, які мають грати на близьких виборах головну ролю. І сей вплив, ті симпатії українського громадянства повинні тепер, в сей момент використувати наші партії.

Як відомо, українські партії під час перших двох виборів до Думи дуже мало, майже нічим не проявили свого існування та своєї готовости працювати на користь українського народу. Се — великий, непростимий гріх, але гріх, який ще можна спокутувати. Коли-ж вони і тепер не скористують ся нагодою взяти активну участь у втвореню національної долі нашого народу, — то сей гріх буде ще більшим, ніж всі попередні.

Народ здичів.

„Рада“ пише: Від часу до часу доводиться ся в газетних статях по кілька разів звертати ся до розмов про одну і ту же саму річ. От вже за того третього року піде, як майже без перерви, без відпочинку вся держава живе в страшній атмосфері безуважних душоубств, бомб, озброєних і незброєних нападів, грабіжів, розбою, розстрілів та шибениць. За сей довгий і тяжкий час ціна, не говоримо вже на людське добро, а на саме жите людини, так впала, що навіть найдобросердечніших колись людей тепер вже мало якось обходять страшні звістки про вибухи бомб, про щоденні вбивства, від яких рябіє в очах, як тільки візьмеш в руки газету. Поступаючи наперед по шляху до нових конституційних і соціальних форм життя, ми натомість швидким ходом біжимо на край страшенної безодні морального каліцтва, моральної смерті. Всі тепер в одну душу кричать, що народ попуєв ся, що ся лиха хвора огненною стрілою пронизала весь народ до найглибших верств його і із глибини народнього моря сплила на верх уся нечисть, давши волю своїм хижакцким інстинктам і не дає змоги тепер нікому спокійно жити.

І в сих наріканях не має ні краплі чогось зайвого, або неправдивого, навпаки, на нашу думку в їх і сотой долі не видається ся того справжнього жалю, того тяжкого й печучого болю, якими переняли ся серця в всіх людей, що живуть не тільки сьогоднішнім днем, а гадають і дбають і про будучину, бо всі ті факти про теперішню страшну анархію, про яку доводиться ся в газетах читати абож стороною чути, — то крапля в морі справжнього народнього сучасного лиха. Уряд за сей час випробував вже щерт всі способи боротьби з анархією, а тим часом вона не тільки не зменшилась, а навпаки — виросла й побільшала і в ширину і в глибину. Та воно інакше і не могло бути, бо давно сказано, що „страх — поганый правитель“. Уряд не стільки й не так боров ся з анархією, як з так званою „кроволю“. Виступивши в поход на „кроволю“, він позначував по тюрмах та по нетрах далеких північних країв багато таких культурних робітників, що несли в темні народні маси світло науки, правди й добра і сям здержували народ від хижакцких вчинків; а тих, що zostали ся він позачував так що вони притягали ся і держали ся осторонь від народа, бо знають, що тепер люде попадають в лапета за безневинну книжечку, дану народови в руки, за найщирішу пробу зробити щось на користь темного люду в селі. Як би уважно не перечитували ви звісток про теперішнє жите по городах, містечках та селах, ви майже нігде не здібаете й жадної звістки про популярні лекції, спектаклі або концерти для народу, про заснованя нових читальень або бібліотек, а навпаки на кождім ступні зустрічаєте що-дня, що-години замітки по газетах про закриття й тих мізерних читальень та бібліотек, що були до сего часу, про заборону як не там то там популярних лекцій, навіть спектаклів та концертів. А в багатьох місцях тепер і розмови про такі культурні заходи не здійсмаєт ся не через те, що не має кому про них дбати, а через неохоту вдавати ся до поліції, витикати ся з гурту людей і звертати на себе єї увагу. Коже тепер тільки й думає про те, як би позайти по змозі менше знати про его пробуване.

Натуральна річ, що підкреслюючи факт незвичайно великого упадку ріжних з'явищ, котрі свідчать про культурне жите, ми не маємо на думці сям сказати, що бібліотеками, читальнями та лекціями, а тим паче концертами та спектаклями для народа можна зарадити теперішньому страшному й великому лихови. Зазначаючи сей факт ми мали на думці підкреслити тільки факт теперішньої страшної руїни, пустки в Росії і величезної бідности на культурні сили, що тепер немає кому і найголовніше — не має як, не має способу вдати ся до народу хоча би з тим покликком про який виминали ся в другій Думі праві партії з октябристами, щоб в народі припинили ся розбій, грабіжі, експропріації та інші страшні з'явища теперішньої анархії. Хоч би Дума була й пристала на те, щоб вдати ся з таким покликком до народу, то однаково з сього нічого не вийшло-б, бо цоклик сеї завмер би на її устах і до народа не дійшов би. А що найголовніше — так се те, що покликками тепер нічого не вдієш. Замість покликків наше жите вимагає широких демократичних реформ. Сї реформи захопили б народ і заспокоїли-б його. А пови їх не буде, доти нас усіх давити ме страшне марево анархії.

НОВИНКИ.

Чернівці, 20. липня 1907.

3 суду. Міністер судівництва переніс судового радника і начальника повітового суду в Вишніці Мечислава Баєра до Черновців і іменував радниками судовими для Черновців секретарів: д-ра Антона Виницького, д-ра Ахила Рапапорта і субститутів прокураторії Ореста Кисиліцю і д-ра Ореста Валеяну.

Церковна вежа завалила ся. Велике нещасте случилось ся в минувшу суботу в Августендорфі (повіт Сторожинець). О пів до 11 ої год. перед обідом завалила ся вежа нового будинку римо-католицкої церкви і погребла під собою ряд робітників. Після офіціальних даній погіб 1 робітник, 8 понесло легкі а 7 тяжкі рани. Причина нещастя покищо невідома, а викаже се аж слідча комісія. В фахових кругах думають, що нещасте спричинилось усуненем фундаменту через появу верх нього води. Управа будови в нічому невинна.

Великий процес фальшівників грошей, котрий задля осіб, які в нїм виступають, викликає велику сензацію, розпочав ся в Парижі перед тамошнім судом присяжних. Яко обжаловані стають 30 молодих людей, котрі по найбільшій часті належать до найзнатніших родин в Парижі. Суть то: студенти, антикари, молоді малюрі, артисти і елени театральні, котрих батьки яко політики і високи урядники знані загално в Парижі. Душею цілого підприємства був якийсь цукорник, котрий намовив тих молодих людей до фальшованя грошей, щоб в той спосіб дійти борзо до богатства. Одна часть обжалованих мусіла готові вже гроші пускати в курс. Они виїжджали в тій цілі на провінції, наважували там зносини з церковними слугами і міняли у них гроші, аж наконець люба одного із фальшівників дала о всім знати поліції. Коли приступлено до арештованя, знайдено в робітні заосмотрені в як найліпші прилади 100.000 франків фальшивих грошей, котрі мали бути пущені в курс в Росії.

Дівчата в мужеских гімназіях. Уже від давна доказують деякі педагогі, що ліпше було би, коли би хлопці виховували ся разом з дівчатами. Се узгляднило вже по части й міністерство на основі досвіду, зробленого в публичній гімназії в Прерові на Мораві. Розпорядком міністерства просвіти призволено, щоб дівчата приватистки приходили на науку поодиноких предметів до мужеских гімназій. Замітне, що сю першу пробу спільної науки дівчат з хлопцями зроблено не в низших але в вищих класах. По вдоволяючій пробі в публичній гімназії в Прерові, де ученицям приватисткам дозволено ходити на науку поодиноких предметів (математики, фізики, природної історії), видало тепер міністерство просвіти розпорядок, що на будуче приватистки якоїсь гімназії можуть бути допущені до спільної науки поодиноких предметів разом з хлопцями, коли внесуть о те просьбу. Приватистки можуть також виробляти домові й шкільні задачі, але не є до того обовязані. Призвіл на спільну науку дає в кождім поодинокім случая міністер просвіти.

Обжаловане за підписане виборської відозви. В середу сего тижня передано петербурському апеляційному судови писемне обжаловане тих послів першої державної Думи, які 23. липня 1906 в виборгу підписали відозву до народу. По мысли обжалована переслідує ся 169 бувших депутатів під закидом державної зради.

Доповняючі вибори в Грацу. В попередню суботу відбули ся в Грацу доповняючі вибори, при котрих побідили соціал-демократи. Вибраний Гегер 5206 гол. Противний кандидат др. Гіртлер дістав 1107 гол. При перших виборах вибрано тут Реселя, якого рівночасно вибрано в Маріборі. Так отже мають соціал-демократи 88 послів.

Піст помагає здоровлю. В місті Уешінгтоні зібралось кілька осіб, що постановили постити 30 днів, вірячи, що чим менше чоловік їсть, тим він чує ся здоровішим. Тому щоби світлові показати, що їх теория правдива, вони стали постити. По 10 днів посту один з тих диваків помер, діставши порожене серця. Через цілий час не ув нічого, тільки пив богато води. До послідної хвилі здавав ся бути здоровим помімо 10 денного посту.

РУСКА НАСА © РУСКА НАСА

тов. зареєстроване з ограиченою порукою в Чернівцях.

Одинока свого рода українська фінансова інституція на Буковині. — Приймає вкладки щадничі і опрцентує їх на 5%. — Пай вносить 40 К і платимо 6%, вписове 2 К. — Родимці! Хай клич „свій до свого“ відібе ся голосним відомоном по цілій Буковині і най кождий, що почуває себе щирим патріотом-Українцем складає свої ошадности в „Рускій Касі“.

Прієднуйте нам нових членів!
Дирекція.

Ціна оголошень за одноразове їх поміщення: Ціла сторона 80 К., 1/2 сторони 60 К., 1/3 стор. 40 К., 1/4 стор. 20 К., 1/8 сторони 10 К., 1/16 сторони 5 К., 1/32 сторони 2 К. 50 с. — Анонси обчислює ся після об'єму місяця не після малого тексту.

ОГОЛОШЕННЯ.
За рубрики: Надіслані і Оголошеня редакція не відповідає.

При кількоразових або при річних замовленнях, значний огуєт.
Дрібні Оголошення малим друком (petit), числять ся по 4 с. від слова. Належитостий за анонси марками поштовими не приймає ся.

Найлучше і вже випробоване средство на ревматизм єсть NERVOL
„Назва правно забезпечена“
аптекара др. Ю. Францога в Тернополі.

Се є знамените усмиряюче средство до натирания против всяких ревматичних болів, простуджєня, ломаня костей, ідечній гістїя і нервових недуг. Прошу уважати на напис „Nervol“ і не приймати ніяких „Нервотонів“.

Ціна флакона 80 сот. 10 флаконів (фляшчок) 8 кор. з оплатою і опакowaniem. Тисячки листів з подякою. — Висилка 2 рази денно до всіх країв.

В Чернівцях на складі у Шміда і Фонтіна.

РАМИ
ОБРАЗИ
Роботи переплетничі
найдешевше у
В. Сальтера
Переплетня, склад рам і образів
Чернівці,
улиця Поштова, число 5.
(Забудоване бірки). 147 6-8

Марка охоронна: **КОТВИЦЯ**

Liniment. Capsici comp. Pain-Expeller

Загально признаний знаменитий усмиряючий лік на втиранє по ціні **80 сот. 1-40 кор. і 2 кор.** можна купити у всіх аптеках.

Просимо жадати сей загально улюблений лік все лише в оригінальних флашках з нашим охоронним знаком „**КОТВИЦЯ**“ з аптики Ріхтера і для осторожності приймати лише флашки тим охоронним знаком яко правдиві. 112 —40

Аптека Ріхтера „під золотим львом“
у Празі, улица Елисавети число 5.

„АТЛАС“

акційне товариство обезпечєнь на жите, випадок служби військової і рент. Повно виплачений капітал акційний 1,500.000 корон.

Дирекція у Відні
I. Franz-Josefs-Quai 1 „Atlashof“ (власний дім)
Генеральна репрезентация для Галичини і Буковини у Львові площа Галицка 7.

Товариство „Атлас“ приймає обезпечєня на жите, посагові, на випадок служби військової як також ренти в ріжних комбінаціях під догідними услївами.

Проспекта, тарифи і близших пояснєнь удїляє безплатно
ГЕНЕРАЛЬНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ „АТЛАС“
Львів, площа Галицка число 7. 142 —4

Р. С. Поважани і рухливі заступники у всіх місцевостях, під користними услївами пошукувані. — По короткій пробній удалій чинности, стала платня не виключена.

Дорожіють всі штучні навози

від 1. липня 1907, понадто достава буде трудна так для браку навозів, бо фабрики не в силі приготувати потрібну скількість, як і для браку вагонів на стациях желїзничих, що з року на рік повторяєсь. Тільки замовленя надіслані до

Спїлки для господарства і торговлі в Перемишли

найпізнійше до 15. червня можуть бути по тєнерїшній ціні і на час доставлені.

108 (С-15) **Дирекция.**

Нижнівєска фабрика вапна
МАЙСНЕР і ГОТФРІД.

То вапно що виробляють в високих печах при помочи газowego опалу генератора перевишає своєю якостію і видатностію всі вапна які випаляють ся в округлих печах.

Видатність одного вагона виносєть по згашеню 27 М³ товстого осїлого вапна.

Розсилка вже розпочата.

З замовленнями і пересилкою звертати ся до
фабрики вапна в Нижневї
або Кароль Майснер, будівничий у Львові,
улиця Набєляка ч. 26. Тел. 944. 139 —10

В 6 днях до Америки,
Переїзд подорожних до
Канади і Аргєнтини

жадайте пояснєнь
Напишіть лиш карту кореспонденційну до
Falek & Comp.
Гамбург, Raboisen 30 Amerikahaus.
Кореспонденция у всіх мовах.

109 (84-104) н. с.

Кк Оо Лл Еє Сс Оо

майже нове
дуже дешево на продаж. Близше: Друкарня „Р. Ради“ Чернівці,
ул. Петровича ч. 2. 5-?

ПОЗІР СЕЛЯНИ!!

Машины до виробу цементових дахівок і цєгол а також
форми до рур, кругів, бетонів і т. д.
Усякого рода машины рільничі і т. д.
купуєте лиш в
„Домі для Торговлі і Промислу“
в ХШАНОВІ
бо там добрі трєвалі і дешеві.
Там приймають також старі машины великих системів до направи.
Вивіз цементу, оливи і фарб до усіх країв.
Пишіть на такий адрес:
Дім для Торговлі і Промислу в Хшанові.
Поучєне як закладати і вести таку фабрику цементових виробів удїляємо безплатно. 129 8-?

(Steckenpferd-Lilienmilchseife)
МОЛОЧНЕ МИЛО З ЛЕЛІ,
Бєргмана і С-ки в Дрезні і Тєшинї над Ельбою

після одержуваннх щоденно писем з признанєм, єї останє ся із всіх медичних мил найуспїшнійшим, проти соняшних випрєсків на шкірі, як також служить до одержаня і плеканя сьвїжої м'якої і рожевої дери. — Штука 80 сот. у всіх дрогериях, складах перєум і торговлях мила. 44 (27-50) п.

Голов. склад у Шміда і Фонтіна Чернівці, ул. Головна.
(Enzenberg-Hauptstrasse)